

ter concedere; quod, vel sit illa substan-
tia, cuius est pars; vel species distincta
contra illam; vel quod contineatur in
aliqua specie distincta ab illa: quia om-
ne, quod est in genere, est in aliqua spe-
cie eius, per Aristot. 2. Topic. non est
illa, cuius est pars: quia illa de ea nõ præ-
dicatur: non aliqua alia species; nec in
aliqua specie: quia tunc differret a suo
toto specificè: & ita per differentiam
essentialem: & etiam ab omni alia par-
te: sed hoc non est possibile: tum quia
omnis pars haberet formam specificã:
quia omnis differentia sumitur a tali
forma: & ita nulla pars esset pars totius:
nec constitueret eius essentiam; nec vnũ
essentialiter cum alia parte. Tum quia
tunc omnis pars per propriam formam
esset ens in actu: & ex duabus in actu
non fit vere vnũ, per Aristot. 7. Meta-
phys. & ita nullum totum esset vere
vnũ.

Cap. 10.

Tex. com.
49.

Item, quælibet pars substantiæ est
substantia; & nulla pars hominis est ho-
mo: sequitur igitur; nullus homo est
substantia: conclusio est falsa: & non
minor: igitur maior. Forma arguendi
patet per Aristot. 4. Physicorum:
quia tali forma arguendi vitur con-
traponetes tempus esse circulationem,
sic: quælibet pars temporis est tem-
pus: & non quælibet pars circulationis
est circulatio: igitur tempus non est cir-
culatio. Vnde si forma arguendi ibi va-
let: & hic.

Tex. com.
8.

Item, de materia dicitur 7. Metaph.
quod non est quid; nec quale, &c. igitur
non substantia.

Item, forma non est substantia: quia
est in subiecto: & quia adest, & abest præ-
ter subiecti corruptionem: vt in transmu-
tatione substantiali patet.

Ad oppositum potest argui per tres
rationes factas ad oppositum præceden-
tis quæstionis.

Tex. com.
2.

Item, Diuisum prædicatur de diuidẽ
tibus ipsum: sed secundo de anima, sub-
stantia diuiditur in formam, & materiã,
& compositum: igitur quodlibet istorũ
est substantia.

Tex. com.
7.

Item, 7. Metaphys. dicit Arist. quod
forma est magis ens, quam materia: &
ideo est magis ens, quam compositum:
in qua consequentia inhæritur, materiã
esse magis ens: quam compositum. Tunc
arguo sic: substantia est maxime ens:

si igitur illud, quod minime est ens, vt
compositum, sit substantia; vt patet: meli-
to magis materia, & forma; quæ sunt
magis entia composito; erunt substan-
tiæ.

Item, hic in littera videtur Arist. in-
nuere; quod partes substantiæ sint sub-
stantiæ: aliter non oporteret prohibere
illud, quasi inconueniens; nec sequere-
tur ex dicta proprietate.

Ad quæstionem potest dici: quod
duplices sunt partes: scilicet, essentia-
les; vt materia, & forma; quæ scilicet,
essentiam substantiæ constituunt: alie
partes quantitatiuæ, quæ non sunt sub-
stantiæ; in quantum substantia est; sed
in quantum est quanta, & extensa: sed
tam de his, quam de illis, potest dici;
quod non sunt substantiæ per se: id est,
quod generalissimum substantiæ non
prædicatur de eis per se; nec vere in
abstracto, propter primam rationem,
& secundam prius positas ad illam par-
tem quæstionis. Verumtamen substan-
tia est æquiuocum: vt dicitur ens per
se: & isto modo est generalissimum: &
vt dicitur de principijs entis per se: &
isto modo partes substantiæ possunt di-
ci substantia. Similiter in genere sub-
stantiæ, vt est generalissimum; sunt, non
vt species; sed per reductionem; vt per
se principia specierum: & de illis, quæ
sunt in genere per reductionem, nõ oportet
genus in abstracto vere prædicari.

Ad argumenta præcedentis quæstio-
nis; vt hic valent.

Ad primum: non substantia non est
prius substantia: dico: quod si intelliga-
tur; non substantia: id est, illud, de quo
non prædicatur per se generalissimum
in genere substantiæ: falsa est proposi-
tio: sed vera sic: non substantia; id est nul-
lo modo substantia: neque vt substantia
est generalissimum; neque dicitur de
principijs substantiæ.

Ad probationem; cum dicitur: substã
tia est primum ens: dico: quod hoc est
verum, cõparando generalissimũ sub-
stantiæ ad alia genera: id est, entium per
se in genere est substantia primum ens:
non tamen est verum de substãtia prin-
cipiata simpliciter: quia principia talis
substantiæ sunt priora illa: vt dicitur 7.
Metaph. quod forma, & materia, sine
magis entia composito. Forte tamen po-
test cõcedi absolute: quod substantia est
pri-

Tex. com.
7.

primum perfectione: licet non via ge-
nerationis.

Ad secundum non substantia intere-
pta, non interimitur substantia: dico:
quod si maior intelligitur nõ substantia;
id est, eo interepto; quod non sit substan-
tia per se in genere substantiæ; non, inte-
rimitur substantia, falsa est: quia prin-
cipijs substantiæ, quæ non sunt sic sub-
stantiæ, interceptis; substantia interimi-
tur: vera tamen potest esse sic: quod
nullo modo est substantia; nec genera-
lissimum; nec vt dicitur de principijs
substantiæ.

Ad tertium per idem: nihil pertinet
ad essentiam substantiæ, nisi substantia:
si intelligitur, nisi, quod per se est in ge-
nere substantiæ, falsa est: alio modo ve-
ra: & illo modo pars substantiæ est sub-
stantia.

Ad aliud de secundo de anima, di-
co: quod illa diuisio substantiæ non est
diuisio generis in species: quia tunc ma-
teria haberet differentiam distinguente
ipsam a forma: & esset ens actu de se di-
stinctum a forma: quod non est verum:
sed est illa diuisio æquiuoci in æquiuo-
cata secundum Logicum: vel Analogi
in Analogata secundum Naturalem: &
sic prædicationem substantiæ de diuidẽ
tibus concedo: sed hoc non est; vt sub-
stantia est generalissimum.

Ad aliud dico: quod forma, & matè-
ria, sunt magis entia composito entitate
principij: & ita sunt substantiæ: non ta-
men vt substantiæ species.

Ad authoritatem Arist. dico: quod
Aristot. non dicit, nec innuit ex littera
hic, partes substantiæ esse substantias:
sed dicit: quod propter primam pro-
prietatem substantiæ; non oportet eas
concedere non esse substantias: quia nec
partes substantiæ sunt in subiecto; id est,
in aliquo actu completo existentes; vt
formæ: licet sint in toto: quia aliud est
modus essendi in toto; & aliud in subie-
cto.

Tunc ad duo argumenta ad aliam
partem quæstionis, quæ probant for-
mam non esse substantiam; per hoc,
quod est in subiecto. Dicendum est: quod
materia inappropriata est tantum illud,
quod est in potentia ad suscipiendam
formam, non habens ex se actum ali-
quem completum, cui forma tribuit ef-
fe simpliciter: vt est in substantijs: sub-

iectum dicitur, quod licet sit in poten-
tia ad formam, tamen est in actu comple-
to: & ideo forma adueniens tribuit ei ta-
tum esse: secundum quid. Forma igitur
substantiæ; licet sit in materia; non tamẽ
est in subiecto.

Per idem patet ad aliud: quia non
adest præter subiecti, &c. quia nullum
est eius subiectum.

Additio

§. De quinta proprietate substan-
tiæ sciendam: quod generalissimum
substantiæ non dicitur de aliquo ma-
gis, & de aliquo minus: neque aliqua
substantia secundum suam essentiam
suscipit magis, & minus: tamen quoad
actum substantiæ, qui est vna proprietas
eius, dicitur vna magis substantia alia:
vt species magis substantia genere: quia
pluribus substãt: sicut dicitur genus esse
vniuersalius specie: quia de pluribus
prædicatur: licet vniuersale æqualiter
prædicetur de genere, & de specie: vt
de speciebus eius. Multa est circa hanc
proprietatem difficultas, quæ Physico
relinquatur.

De sexta proprietate substantiæ,
quæ est: cum sit vna, & eadem numero,
est susceptiva contrariorum, secundum
sui mutationem: hæc est propria substã-
tiæ, & conuertitur cum substantia: quia
nulla substantia, ex ratione substantiæ,
prohibetur suscipere contraria: licet ali-
qua ex sua propria forma determinetur
ad vnũ contrarium. Similiter intelli-
gendum est: substantia suscipit contra-
ria, non sub, sed alia, quæ sunt inter se cõ-
traria: alioquin hæc proprietas repug-
naret quæstioni proprietati.

Summa textus.

EX dictis supra quæst. 1. Antepredica-
ment. art. 11. & in quæst. præcedente,
faciliter, breuiterque ab intento princi-
pali huius quæstionis nos expediemus:
in qua Subtilis Doctor propter verba Philosophi
apposita interrogat de partibus substantiæ phy-
sicæ: An sint substantiæ huius Prædicamenti; eo
modo, quo in præcedente de partibus metaphy-
sicis interrogauit. Partem negatiuam quinque
rationibus ostendit, quibus non obstantibus.

Dicit primo. Si substantia large, & transcõ-
denter sumatur, quælibet pars substantiæ est sub-
stantia: hæc probat tres rationes factas in quæst.
præcedente ad probandum differentiam substan-
tiæ esse substantiam, quæ habentur § ad opposi-
tum: probatur etiam autoritate, & rationibus
habitis, ibi ad oppositum potest argui.

i. Conclus.

Secundo dicit: si substantia sumatur stricte, i. Conclus.
& vt

& ut est huius coordinationis generalissimum; partes substantiæ non sunt substantia; nec directe in hoc Prædicamento ponuntur; sed solum reductiue: hanc probant argumeta facta in principio quætionis pro parte negatiua: & quia argumenta primam conclusionem probantia contra hanc militare videntur; ideo soluit ea, quorû solutiones manifestæ sunt: nec in illis aliquid notatu dignum se nobis offert: nec in alijs; dum modo aduertatur diuisio illa partium substantiæ: nã per partes essentielles intelligit materiam, & formam: per partes quantitatis intelligit partes integrales substantiæ; & ijs, ac substantiæ completæ, ait, substantiam transcendentelem esse æquiuocam: quod intellige logice; eo modo, quo de ente diximus: nam metaphysice loquendo, est illis diuisio Analogice: ut de ente dictum manet. Ceterum circa additionem agentem de aliquibus proprietatibus substantiæ, sunt nobis aliqua per nonnullos Articulos examinanda.

ARTIC. I.

An proprietates substantiæ sint recte ab Arist. assignatæ?

SEX substantiæ proprietates Philosophus assignauit: & quamuis Doctoroster quinta, & sexta, solum mentionem faciat; nihilominus nos breuiter de omnibus, præter quintam, in hoc articulo agemus. Quare, sine argumentorum strepitu, notandum: quod has proprietates non adducit Aristot. tanquam per omnes causas à posteriori; hoc est, per passionem, omnibus causis correspondentem, uel substantiam diffinire: sed ut per omnes illas in aliqualem substantiæ cognitionem deueniamus; tanquam per illa, quæ solum ipsi substantiæ competunt; uel tanquam per illa, in quibus cum alijs communicat. Et licet aliqua harum proprietatum non conueniat substantiæ in quarto modo; omnes tamen simul sumptæ, ita in hoc Prædicamento reperiuntur; ut in nullo alio reperi possint: sicut de collectione individualium proprietatum, super Porphyriû, quæst. 1. De specie art. 7. not. 5. adnotauimus.

Dicendum primo. Prima proprietates substantiæ est; quod non sit in subiecto, nec de subiecto inhærens; dicatur tanquam accidens: hæc de se patet: nam accidens, & substantia, differunt: sed accidenti conuenit esse in subiecto inhærens; ergo substantiæ conuenit non esse in subiecto inhærens. Nota tamen: quod licet hæc proprietates per negationem explicetur; in se tamen est realis positua: nam omnis negatio, affirmationem præsupponit.

Sed ut melius hæc proprietates intelligatur; est aduertendum: quod duplex est subiectum: aliud in quo, seu inhærens; aliud de quo, seu prædicationis: accidentia tam communia, quam singularia, petunt subiectum inhærens; & in hoc differunt à Primis, & Secundis substantijs; differunt tamen inter se; nam accidentia commu-

nia, & habent subiectum inhærens; quia accidentia sunt; & habent subiectum prædicationis; quia habent sua inferiora, de quibus in quid prædicantur: accidentia autem singularia solum habent subiectum inhærens; cum sint accidentia; non autem habent subiectum prædicationis: quia non sunt superiora; sed singularia solum; & hoc uult Aristot. quando ait: accidentia communia in subiectis sunt; & de subiectis dicuntur: accidentia uero singularia in subiectis sunt; sed non dicuntur de subiecto. E conuerso autem in substantijs accidentia substantiæ secundæ non habent subiectum inhærens; bene tamen prædicationis: Primæ uero substantiæ nec subiectum inhærens, nec prædicationis, habent.

Dicendum secundo. Secunda proprietates, quæ substantiæ secundæ completa conuenit, est; quod uniuocè, nomine, & ratione, de Primis prædicetur: ubi prædicari uniuocè sumitur contra prædicari denominatiue, ac non essentialiter. Hæc patet: nam genera de speciebus; & species de indiuiduis; & differentia substantiales de speciebus, & indiuiduis, secundum nomen, & rationem; hoc est, essentialiter prædicantur.

Dices; Accidentia prædicantur de suis inferioribus nomine, & ratione: ut albedo est color; hæc ergo proprietates non conuenit substantijs secundis.

Respondeo: quod prædicari uniuocè secundum nomen, & rationem; tanquam prædicatum per se, in se, tantum substantijs secundis conuenit; & ita intelligitur hæc proprietates, ne accidentibus conuenire uideatur.

Dicendum tertio. Prima substantia significat hoc aliquid; secunda uero quale quid; hoc est (relictis alijs explicandi modis) Prima substantia significat aliquid per se primo subsistens; quod proprie dicitur hoc aliquid; secunda uero significat quale quid; id est, naturam, seu essentiam communem, quæ non per se primo, sed ad existentiam, & subsistentiam, primarum existit, & subsistit.

Obijcies: genera, & species, secundum Porphyrium tantum in quid prædicantur; sed secundæ substantiæ sunt genera, & species; ergo tantum in quid prædicantur: & non in quale quid; quod solum differentijs conuenit.

Respondeo: concedendo totum discursum; nam aliud est prædicari in quid; aliud significare quale quid. Primum est, enunciarier essentiam; prout est; & prout de suis inferioribus dicitur; tamen uero secundum in proposito est significare naturam communem per se primo non existentem; sed ad existentiam alterius: quare licet primum secundis substantijs conueniat; etiam hoc secundum conuenit illis: quia sicut forma qualificans, non per se, sed in subiecto existit; & ideo significat quale quid: sic similiter in proposito dicitur.

Dicendum quarto. Substantiæ nihil est contrarium. Pro hac quarta proprietate est notandum: hic sumi contrarietatem strictè, eo modo, quo præcedente adnotauit Doctor in solutione ad tertium, nempe pro repugnantia duarum formarum mutuo uirtute propria ab eodem sub-

Not.

E. Carol.

Nota.

Nota.

2. Conclus.

3. Conclus.

4. Conclus.

Nota.

lecto se se expellentium. Unde cum substantia non sit in subiecto; non potest à subiecto expelli. Et ultra: quia una substantia non fit ex alia; ut in proprie contrarijs accidit. Non tamen sumitur contrarietas large pro repugnantia duarum formarum se se simul non compatientium: nam, ut sic, una forma substantialis alteri contrariatur, & una differentia alteri.

Dices: Elementa sunt substantiæ: & tamen inter se contraria sunt: ergo substantiæ aliquid est contrarium.

Respondeo primo: Elementa esse contraria ratione qualitatum, quas in se habent; quia ignis habet caliditatem, quæ formaliter frigiditati Aquæ contrariatur. Secundo dico: quod est contrarietas large sumpta. Tertio dico: quod formæ elementorum opponuntur inter se, non secundum se, sed prout sunt radices contrariarum qualitatum.

Dicendum quinto. Substantia est susceptiua contrariorum naturaliter; ut subiectum quod patet: substantiæ nihil est contrarium: ergo potest contraria suscipere, quomodo cumque contraria sumantur: dummodo contrarietas attendatur penes ipsa contraria inter se; & non penes substantiam; ut aduertit Doctor in præsentia: aliter enim sexta proprietates quarta contradiceret.

Dicendum sexto, substantia non suscipit magis, & minus: hæc est quinta proprietates substantiæ: sed quia hæc magnam continet difficultatem; quam Doctor Metaphysico relinquit; ideo de hac proprietate est nobis latius inuestigandum.

ARTIC. II.

An substantia suscipiat magis, & minus?

1. Sentent.

PRIMA in hoc articulo, sententia est Antonij Andree 11. Metaphys. quæst. vnicæ, quem sequuntur Orbellus in hoc cap. & Pater Fabrus in Physica Theorem. 65. cap. 2. Ioannes Canonicus 5. Physicæ quæst. 1. licet iste problemmaticus existat, qui omnes affirmant substantiam indiuidualem suscipere magis, & minus, quam probant auctoritatibus, & rationibus: Prima auctoritas habetur 7. Physicorum, ubi dicitur, quod si numerus esset substantia; maior, & minor numerus esset eiusdem rationis: igitur substantia intra eandem rationem suscipit magis, & minus.

Secunda auctoritas habetur 8. Metaphysicæ. 10. ubi dicitur: substantia non suscipit magis, & minus; sicut numerus: nisi in materia; hoc est; ut exponit Doct. nisi in indiuiduo; igitur, &c. & hoc expresse docet Commentator tertio de Cælo de formis elementorum.

Tertia auctoritas desumitur ex vno articulo damnato Parisijs; in quo sic dicitur: dicere; Quod incontinenti est, ponere aliquos intellectus nobiliores alijs: quia cum illa diuersitas non possit esse à parte corporum; oportet quod sit à parte intelligentiarum; & sic Anima nobiles, &

ignobiles, essent necessario diuersarum specierum error. Quia sic Anima CHRISTI non esset nobilior Anima Iudæ. Hæc Articulus. Ergo secundum hunc articulum damnatum necessario fatendum est esse Animas nobiliores alijs; etiam quoad essentiam addit Orbellus. Ac per consequens substantia suscipit magis, & minus.

Secundo probatur ratione: quando cumque una substantia numero eiusdem speciei habet aliquam qualitatem conuenientem necessario speciei intensiorem, quam alia forma eiusdem speciei; forma prioris substantiæ est perfectior; & consequenter magis substantia; quam forma secundæ substantiæ habentis minus intensam qualitatem: sed sic est; quod una substantia numero eiusdem speciei habet qualitatem necessario speciei conuenientem intensiorem, quam alia forma eiusdem speciei: ergo illa est perfectior, & magis substantia, quam ista. Consequencia est legitima. Minor patet inductiue; quia unum indiuiduum ignis est calidius alio indiuiduo ignis; materia quantitate utriusque æqualiter existente. Et unum indiuiduum vini, & carnis, est dulcius alio indiuiduo eiusdem speciei; & sic de alijs. Maior ex duobus suppositis apparet: primum, quod qualitates emanant ab illa forma substantiæ; excluso quocumque alio extrinseco agente: ut patet de frigiditate aquæ: nam cum frigiditas aquæ per contrarium remittitur: si postea substantia illa aquæ sibi relinquitur; redit ad pristinum statum, & gradum frigiditatis: ergo uidetur; quod causa efficiens reditus frigiditatis non sit alia; quam forma substantialis aquæ. Secundum suppositum: causa naturalis non impedita agit secundum ultimam potentiam. Ex quibus suppositis sequitur: quod si qualitas producta ab una substantia eiusdem speciei sit minus intensa qualitate proueniente ab alia substantia eiusdem speciei; etiam forma substantialis sit imperfectior: quia præstantia effectus æguit nobilitatem causæ. Maxime, quando causæ agunt secundum ultimam potentiam; & non sunt impeditæ; & sunt in suo esse quieto; & non pugnant cum contrario: ergo.

Tertio: Experientia constat; unam aquam habere plures partes aquæ, quam aliam: sed aqua est substantia: ergo.

Quarto: Sint duo ignes, unus duorum pedum, & alter unius pedis; & condenset Deus illi, qui est duorum pedum ad quantitatem illius, qui est unius pedis: in hoc casu erit maior ignis, quam alter; quia sunt in eodem loco, & situ; habetque plures partes perfectionales: ergo suscipit magis, & minus. Alia argumenta uide apud Canonicum; ut supra: & apud Basolium in secundis, distinet. 32. quæst. unica.

Secunda sententia ex diametro opposita est nostri Ioannis de Basolis ut supra: Tarenti in hoc cap. dub. 2. quam probabilem iudicat Canonicus; imò, & Doctor noster 8. Metaphysicæ. 3. 5. possunt ergo formari. Vbi sic ait: Nota, quod quæstio prima: (scilicet; An forma substantialis sit maior alia eiusdem speciei) nullam habet rationem cogentem, pro, nec contra: Ex quibus uerbis patet; quomodo probabiliter potest dici eum hanc sententiam probabilem iudicare: Pro qua

2. Argum.

Additio

3. Argum.

4. Arg.

2. Sententia

Not.

Notan.